

MANIFEST EN FAVOR DE LA DECLARACIÓ COM A PARC NATURAL DE L'ESPAI NATURAL PROTEGIT DEL MASSÍS DE GARRAF

Preàmbul

Al llarg dels darrers anys, la consolidació del Parc del Garraf com a oferta de proximitat de lleure i de contacte amb la natura per a milions de persones, i la constatació de l'enorme pressió que pateix aquest territori tant proper a la conurbació barcelonina, han palesat la necessitat d'incrementar la protecció d'aquest espai adoptant una figura de protecció de rang superior. Aquest fet està fonamentat en diverses propostes originades al voltant d'un important consens ciutadà, propostes que reclamen la declaració del Garraf com a Parc Natural d'acord amb la Llei d'Espais Naturals. La voluntat d'incrementar la protecció del massís de Garraf, motivada en els seus singulars valors i pressions, justifica la present proposta de declaració de Parc Natural pels següents motius:

1. **Històrics.** El Massís de Garraf ja apareix l'any 1932 en el Regional Planing ("Pla de Distribució en Zones del Territori Català" elaborat pels arquitectes Nicolau i Santiago Rubió Tudurí, per encàrrec de la Generalitat de Catalunya), com un dels parcs i boscos a preservar. La proposta de protecció del massís queda estroncada per la dictadura i es va reemprendre l'any 1975 amb la 1a delimitació del Parc del Garraf aprovada per la Comissió Provincial d'Urbanisme. L'any 1976 la publicació de referència "Natura, ús o abús" el considera un dels espais naturals que, pels seus valors ambientals i per la pressió humana que patien, mereixien ser declarats Parc Natural. De fet, l'any 1972 el projecte d'instal·lació dins del cor del massís de l'abocador d'escombraries de Barcelona, va desencadenar el primer moviment social de defensa del massís, i l'inici del moviment ecologista a Catalunya. Sense govern autonòmic i a manca d'una legislació més adequada, el Servei de

Parcs de la Diputació de Barcelona va iniciar els tràmits per a la seva declaració com espai protegit a través d'un Pla Especial urbanístic.

Posteriorment, la publicació l'any 1978 per part de la Corporació Metropolitana de Barcelona de "*El patrimonio natural de la comarca de Barcelona. Medidas necesarias para su protección y conservación*" (Folch et al.), ja delimitava amb més detall els tres espais de la Corporació Metropolitana que requerien aquesta protecció natural (el Garraf, Collserola i els espais del Delta) i fins i tot apuntava tres espais (Bruguers, la Font Gropa i la Ricarda) que mereixien ser designats com a Reserva Natural (sols la zona de Bruguers no ha assolit a data d'avui aquest grau de protecció). Anteriorment, el mateix any s'havia lliurat per part de l'Ajuntament de Vilanova i a la Geltrú a la Diputació de Barcelona un primer estudi del medi sobre el "Futur Parc Natural del Garraf", elaborat pels biòlegs vilanovins Josep Antoni Herrera i Sancho i Josep Maria Jansà i Martí.

El gran incendi de l'any 1982 i la instal·lació dels radars a la Morella van reactivar la mobilització ecologista amb la creació de la "Coordinadora en defensa del Massís del Garraf", la qual va endegar campanyes com la de "El Garraf, Parc Natural".

L'aprovació de l'Estatut d'Autonomia i el traspàs de competències de l'ICONA, va permetre iniciar la redacció de la Llei d'Espais Naturals, però quan l'any 1985 aquesta va ser finalment aprovada, el procés de protecció del massís de Garraf mitjançant una figura urbanística (un Pla Especial de Protecció del Medi Físic i del Paisatge) es trobava ja en la fase final (la resolució es va aprovar el 1986). El motiu en va ser que el seu valor natural, els greus impactes ambientals que ja en aquell moment patia i la pressió social dels moviments ecologistes van urgir la seva protecció, fins i tot abans de l'existència de la Llei. Aquest va ser també el cas d'espais com el Montseny (77-78), com Sant Llorenç del Munt i l'Obac (1972) o Collserola (1987).

Un cop aprovada la Llei, es va iniciar una regularització de la protecció d'aquests espais. El Montseny va ser declarat Parc Natural el 1987 i el mateix

any el va seguir Sant Llorenç del Munt i l'Obac. Però aquí es va aturar aquest procés de normalització de la situació legal dels grans espais protegits de la Regió Metropolitana. Collserola va haver d'esperar 23 anys per a ser reconeguda com a Parc Natural i el torn del Garraf encara no ha arribat tot i que ja ha celebrat el seu 25è aniversari.

2. **Socials.** La ciutadania, les associacions i les entitats implicades en la conservació i divulgació d'aquest territori, com la mateixa "Coordinadora Salvem el Garraf", sempre han percebut l'espai protegit del massís de Garraf com un Parc Natural. Així, per als ciutadans i les entitats del Baix Llobregat, el Garraf i l'Alt Penedès, la denominació popular de l'espai és la de Parc Natural del Garraf, així és com se l'anomena i així és com apareix en gran nombre de publicacions, guies, senyalitzacions, rutes o campanyes. Fins i tot, durant els primers 15 anys, la denominació oficial d'aquest espai protegit en tots els materials editats per la Diputació de Barcelona era la de Parc Natural del Garraf i així va seguir fins l'any 2002 en que, per coherència legal, es va canviar el seu nom pel més vague de Parc del Garraf.

3. **Per dimensions.** La mida i la forma són factors importants a l'hora de determinar el potencial d'un espai natural com a reservori de biodiversitat. En aquest aspecte, cal observar que el Garraf (12.374ha) és un dels 3 grans espais costaners protegits de Catalunya, juntament amb el Delta de l'Ebre i el Cap de Creus ambdós designats com a parcs naturals. A més, a l'igual que aquests altres, està vinculat a una de les majors àrees marines protegides del país. Per altra banda, el Garraf és l'espai natural més extens del nucli metropolità, un espai on conviuen més de tres milions de persones i on la demanda de sòl ha estat especialment agressiva.

I tot això sense tenir en compte que el Parc del Garraf representa el cor d'un àmbit d'interès natural molt més ampli que inclou els espais protegits de les muntanyes d'Ordal, el Parc del Foix, Olèrdola, els Colls-Miralpeix i la zona

marina de les Costes de Garraf, així com d'altres no protegits com les Muntanyes del Baix, amb una superfície natural total de més de 63.000ha.

4. **Per biodiversitat.** La frontera bioclimàtica, d'ecotons i la varietat de sòls, és a dir, les peculiars condicions del medi físic i ambientals que condicionen les espècies que hi viuen, fan que aquestes presentin adaptacions úniques per sobreviure-hi, trobant-se espècies en el seu límit de distribució, tant meridional com septentrional. Hi ha espècies vegetals i animals protegides, endèmiques i emblemàtiques. A la zona calcària hi destaca la fauna cavernícola, amb espècies endèmiques úniques al món, espècies protegides com el margalló i algunes d'amenaçades com l'àliga cuabarrada, la tortuga mediterrània i el còlit negre. A la zona dels penya-segats de Bruguers hi destaquen les mateixes espècies rupícoles de sòl silícic que ja l'any 78 feien merèixer a aquest espai la proposta de qualificació com a Reserva Natural (punt 1): la sucòvia (*Succowia balearica*), la grandalla (*Narcissus poeticus*), els crespínells (*Sedum telephium*, *S. hirsutum*), l'*Arisarum simorhinum*, l'estepa d'arenal (*Halimium halimifolium*), etc. També es tracta d'un important espai per la nidificació de rapinyaires, així com per l'observació del pas dels migradors. Això el fa un espai molt valuós per a la conservació, la sensibilització i l'estudi de la biodiversitat.

5. **Per paisatge i geologia.** El paisatge que hi podem contemplar és totalment original, diferent, singular i únic a tot Catalunya, a més de tractar-se d'un espai pràcticament sense urbanitzar que contrasta amb l'entorn metropolità sotmès a una gran pressió urbanística.

Per la seva geologia es veuen clarament diferenciades tres parts: el Garraf negre, el Garraf roig i el Garraf blanc, a més de la zona marina, el Garraf blau. El massís inclou dues Geozones, o espais d'interès geològic, catalogades per la Generalitat de Catalunya; la núm. 347. "Eramprunyà – La Desfeta", amb interès geològic en tres vessants: estratigràfica, sedimentològica i geomorfològica, destacant el magnífic pont o arc natural de

Bruguers; i la núm. 348. “Massís de Garraf”, excel·lent exemple en la morfologia càrstica a nivell nacional i internacional, ja que recull totes les formes típiques de la morfologia càrstica fòssil i un sistema de carst actiu profund, com és ara el de la Falconera. De fet, aquesta surgència i l’abundància d’avencs va suposar fa més de 100 anys l’inici de la exploració espeleològica a Catalunya.

6. **Per patrimoni cultural.** Malgrat l’aspecte desolat i despoblat que ofereix avui dia una part important del parc, el seu ric patrimoni cultural ens revela una ocupació d’aquest espai intensa i prolongada en el temps. Així, el seu registre arqueològic va des de la ocupació paleolítica d’algunes de les seves coves i balms fins als assentaments i necròpolis medievals, amb elements tan importants com el castell d’Eramprunyà, passant per jaciments neolítics, ibers, romans, etc. Entre el seu patrimoni arquitectònic, el parc compta amb masies, torres de defensa, cases d’indians i importants representacions del modernisme com el Cellar Güell. També compta amb un ric patrimoni etnològic, amb marges de pedra seca, cocones, fonts, pous, barraques de vinya, rajoleries, forns de calç, pous de glaç, corrals, pletes, etc., que ens remetent al domini d’una intensa activitat agrícola i ramadera sobre el territori, una activitat que durant mil·lennis va conformar la realitat paisatgística d’aquest espai.

7. **Pel reconeixement d’una realitat.** L’article 25 de la Llei d’espais naturals defineix els parcs naturals com aquells que presenten valors naturals qualificats, la protecció dels quals es porta a terme amb la finalitat de què la conservació sigui compatible amb l’aprofitament ordenat dels recursos i l’activitat dels habitants.

Els valors naturals qualificats del massís del Garraf són evidents; biodiversitat, paisatge, geologia i patrimoni cultural, que es conserven mentre determinades activitats humanes compatibles són objecte d’ordenació.

Si tenim en compte òrgans de gestió, personal, pressupost, etc, podríem dir que, de facto, el Parc del Garraf ja té un estatus de Parc Natural. Així, el Parc del Garraf posseeix:

- a. uns òrgans de gestió específics: Administració del Parc, Consell Coordinador i Comissió Consultiva.
- b. un personal propi: és el quart espai protegit de Catalunya pel que fa al nombre de personal directament adscrit¹.
- c. un pressupost: és el tercer espai natural protegit de Catalunya respecte a l'import total del pressupost¹.
- d. equipaments de gestió i divulgació: oficines, equipaments de divulgació cultural i científica, escoles de natura, fins a 10 centres i punts d'informació repartits pels diferents municipis que en formen part, dos centres de documentació i una sèrie de zones d'aparcaments i àrees d'esplai per tal de permetre un ús públic respectuós i de qualitat.
- e. tota una sèrie de documents de gestió propis d'aquests espais, com un Pla d'Ús Públic, Pla de Seguiment de Paràmetres Ecològics, Programa d'activitats, etc.

Podríem dir doncs que el Parc del Garraf ja posseeix les eines de gestió pròpies d'un Parc Natural.

8. **Per la necessària millora de la protecció de l'espai natural.** En primer lloc, la declaració de Parc Natural, a més de delimitar de forma definitiva l'espai protegit, també comportaria una implicació més directa de la Generalitat de Catalunya en la protecció i conservació d'aquest espai natural. Aquesta incorporació reforçaria la gestió del Parc ja que, d'acord amb l'Estatut d'Autonomia de Catalunya, la Generalitat és l'administració ambiental de

¹ Dades extretes de "Protegits, de fet o de dret? Primera avaluació del sistema d'espais naturals protegits de Catalunya", ICHN 2008.

Catalunya amb competències no sols sobre la gestió d'espais naturals i d'hàbitats protegits situats a Catalunya, sinó també en la vigilància, el control, la protecció, la prevenció integral i la col·laboració en la gestió del medi ambient.

En segon lloc, la declaració de Parc Natural suposaria reforçar l'objectiu de conservació en front de la protecció merament urbanística, encara que continuaria plenament vigent l'aplicació del Pla Especial del Garraf. I el que és més important, permetria aplicar aquesta llei amb tots els avantatges legislatius i jurídics que comporta per a la conservació i gestió.

Per tot l'exposat anteriorment, se sol·licita al Govern de la Generalitat de Catalunya a què en virtut del que disposa l'article 25.2 de la Llei 12/1985, de 13 de juny, d'espais naturals, aprovi el Decret de Creació del Parc Natural del Massís del Garraf.